

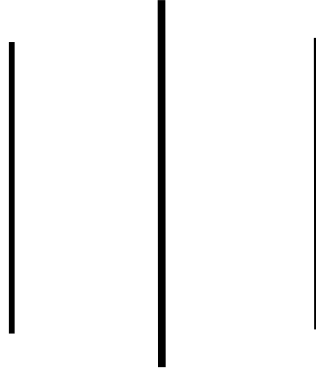
सर्केगाड गाउँपालिका, हुम्ला

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

भाग - २

खण्ड: ७ संख्या: ८५ मिति: २०८१।१२।०८

गाउँपालिका स्तरीय सरसफाई कार्ययोजना २०८१

१. पृष्ठभूमि:

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३० मा स्वच्छ वातावरणमा वस्न पाउने हक र धारा ३५ (४) ले खाने पानी तथा सरसफाइलाई मौलिक अधिकारको रूपमा व्याख्या गरेको छ । त्यसो त वि.स. २०७६ आश्विन १३ गते नेपाल खुला दिसामुक्त घोषणा भए पछि देश पूर्ण सरसफाइ को दिशामा अग्रसर भएको छ । नेपाल सरकार ले वि.स. २०७३ मा तय गरेको रास्ट्रिय सरसफाइ सम्बन्धि मार्गदर्शन अनुसार खुलादिसा मुक्तिको अवस्था हासिल भइसके पछि पूर्णसरसफाइ तर्फको यात्राको लागि स्थानीय सरकारको तहमा योजना तर्जुमा सहित ७ वटा प्रमुख सूचकहरुर उप-सूचकहरु निर्धारण गरेको छ।

नेपालको संविधान २०७२ ले मुलभूतरूपमा खानेपानी तथा सरसफाइको अधिकार स्थानीय तहमानै निश्चित रहेकाले खुला दिसामुक्त घोषणा भए पछिको अवस्थामा सरसफाइ तथा स्वच्छताको सन्दर्भमा देखिएकास वालहरुलाई सम्बोधन गर्दै खुला दिसामुक्तको अवस्था लाई कायम राख्न तथा दिगो विकास लक्ष्य अनुसारको लक्ष्य हासिल गर्ने दिशा तर्फ अग्रसर हुन सर्केगाड गाउँपालिकाले उच्च प्राथमिकता दिएको छ। यसै सन्दर्भमा सर्केगाड गाउँपालिकामा सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाइ तथा पूर्णसरसफाइलाई समन्वयात्मक, वस्तुगत तथा प्रभावकारीरूपमा अगाडि बढाउनको लागि यो पूर्ण सरसफाइ प्रवर्धन (सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाइ)को लागि कार्ययोजना तयार गरी लागु गरिएको छ।

२. उद्देश्य : यो कार्ययोजनाका देहाय बमोजिमका उद्देश्य रहेका छन्।

- पालिका क्षेत्र भित्र सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइको लागि सूचकहरुको आधारमा विद्यमान अवस्थाको चित्रण गर्दै लक्ष्य निर्धारण गर्ने।
- सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लागि विद्यमान स्रोत साधनको आकलन गरेर स्रोतसाधन परिचालनको लागि कार्य योजना बनाउने
- पालिका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी, गैरसरकारी निकायहरुको पहिचान तथा समन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र पहिचा नगरी कार्य योजना बनाउने

३. पूर्ण सरसफाइको बर्तमान अवस्था:

सर्केगाड गाउँपालिका वि.स. २०७० साल मंशि १९ मा खुल्ला दिसा मुक्त घोषणा भएको थियो । यद्यपि विभिन्न निकाय तथा यस पालिका बाट गरिएको अध्ययन अनुसार बिगतमा कच्ची शौचालय निर्माण भएको कारण त्यस्ता शौचालय भत्केको, घरधुरी अलगिएको कारण र अन्यकारणले केहि घरधुरीमा अझै पनि शौचालय नभएको तथ्यांक देखिएको छ । त्यसो त पूर्ण सरसफाइका सूचकहरुमा निर्धारण गरिएका सूचक अनुसारले सुधार गर्नु पर्ने, सरसफाइका सुविधाको निर्माण, सुधार तथा संचालन कुन हदसम्म भएको छ भन्ने अनुगमन गर्नु आवश्यक रहेको छ।

४. पूर्णसर सफाइको बर्तमान अवस्थाको सन्दर्भमा यस पालिकाको अवस्था देहाय बमोजिम रहेकोछ।

प्रमुख सूचक	उप-सूचकहरु	बर्तमान अवस्था तथा अभ्यास (स्थानी यतहमा केकस्तो अवस्था छ, छलफल तथा विद्यमान सुचनाको आधारमाभर्ने)
सुरक्षित चर्पीको प्रयोग	- आधारभूत तथा सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीमा पहुँच	- ८.७ % घर धुरीमा शौचालय नभएको , १३.१ % घरधुरीमा सामुहिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको , १२.७१% ले सुधारिको कम्बोर्ड चर्पी, १४.२ % ले सुधारिएको सेरामिक चर्पी , .६ % ले खाल्डे चर्पी, प्रयोग गर्ने गरेको र ४२ % चर्पी पहुच योग्य नभएको . - श्रोत: कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- चर्पीकोसफाइ तथा स्वच्छता	- ३६% ले नियमित , ८% ले हप्तामा २ पटक , ११% ले हप्तामा एक पटक र ४५ % ले नियमित सफाइ गर्ने नगरेको र ७१% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सबैपरिवार बाट शौचालयको प्रयोग	१ % घरधुरीका महिलाहरु महिनावारी भएको बेला शौचालय प्रयोग गर्ने नगरेको .र ८ % घरधुरीमा केहि न केहि खाला को शाररिक कठिनाइ भएकोले शौचालय प्रयोगमा कठिनाइ भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हात धुने आनि बानि	- साबुन पानी सहितको हातधुने स्थान	- ७१% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . १८% प्रतिशत घरधुरीमा अझै पनि अति जोखिम पूर्ण अवस्थामा हात धुने नगरेको . सो को कारण खोज्दा ९८ % ले हात धुने बानि नभएको र ८२% प्रतिशत ले हात हुने बानीलाई ब्यवास्था गर्ने गरेको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- महिनावारी स्वच्छताका सामग्री (स्यानिटरीप्याडर्ड.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन	- महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीहरुगाउ क्षेत्रमा कपडा प्रयोग बढी गर्ने गरेको र बजार क्षेत्रमा प्यादाको प्रयोग गरेर गरेको . कपाडालाइ धोएर सुकाउने गरेको . अधिकांससा ले प्याडा जथाभावी फाल्ने गरेको , २६ प्रतिशत भूभागमा स्यानिटरी प्याड सजिलै उपलब्ध नहुने गरेको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण

	- पुनप्रयोग गर्न सकिने स्वच्छताका सामग्री सफा संगधुने तथा घाममा सुकाउने	- पुनप्रयोग गर्न मिल्ने खाले प्याडलाइ धोएर घाम मा सुकाउने गेरको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
सुरक्षित खानेपानी	- क्लोरिनेटेड, उमालेको तथा रास्ट्रियमापदण्ड सहितको खानेपानी	- ३० % घरधुरीमा घरको परिसर भित्रै पानि भएको , ६.७ प्रतिशतमा ३० मिनेटभन्दा टाढाको दुरीबाट पानि ल्याउनु पर्ने , १२.४ प्रतिशतले असुरक्षित श्रोतको पानि प्रयोग गर्ने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- खानेपानीको सुरक्षित भण्डारण	- ६८.९ % घरधुरीमा मात्र पानि छोपेर राखे गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सुधारिएको स्रोत तथा व्यवस्थित खानेपानी योजनाबाट खानेपानी को प्रयोग	- पालिकामा मर्मत सम्भार कोष नभएको , उ सहर सक्रिय नभएको , मर्मत सम्भार सम्बन्धिको योजना नभएको .
खानाको स्वच्छता	- भाडा माइने स्थान र सफा भाडाको प्रयोग	- ५३% घरधुरीमा मात्रै भाडा धुने निश्चित स्थान भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- फलफुल तथा काचै खाने खाने कुरा सफा गरेर मात्र खाने गरे को	- ७८% ले राम्रो संग पकाएर खाने गरेको , ६७% ले राम्रो संग छोपेर राखे गरेको , ५३% ले बासि सडेगलेको खाने कुरा नखाने गरेको , ३४ % ले काचो तरकारी तथा पाकेको फलफुल धोएर खाने गरेको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	- घर भित्र बाहिर सफा	- घर भित्रको सरसफाई को अवस्था सन्तोषजनक रहेको .
	- सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको वर्गिकरण	- ९ % घरधुरीमा मात्र अलग फोहर फालने खाडल भएको र ७ % घरधुरीमा मात्र कुहिने र नकुहिने फोहरलाई छुटाएर फाल्ने गरेको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- घरपालुवा बस्तुको गोठ	- ४३% घरधुरीमा अलग गोठ भएको र ८०% ले नियमित सफाई गर्ने गरेको .

	तथा खोरको उचित सरसफाइ तथा व्यवस्थापन	- श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
बातावरणीय सरसफाइ	- फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित व्यवस्थापन	- ३७ % घरधुरीमा मात्र करेसाबारी भएको . खेर गएको पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले विसर्जन गरि उपयोग गर्ने नगरेको - सोक पिटहरु कुनै ठाउँ नभएको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- ठोस तथा तरल फोहोरको-उचित प्रविधि बाट व्यवस्थापन	- ठोस कुहिने फोहरलाई मलाखातमा फाल्ने गरेको . - ठोस फोहर तथा दिसाजन्य लेदो विसर्जनको कुनै योजना नभएको . श्रोत: सहभागी बिचको छलफल
	- करेसाबारी तथा हरियाली	- हरियाली प्रवर्धनका लागि बर्सादकोबेला बिरुवा रोप्ने गरेको - श्रोत: सहभागी बिचको छलफल
	-दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन	- पालिकामा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन सम्बन्धि कुनै कार्यविधि , योजना र कार्यक्रम हालसम्म नभएको

५. पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि नतिजा प्राप्तिको लक्ष्य

प्रमुख सूचक	उपसूचकहरु	इकाई	वर्तमान अवस्था (२०२४)	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	कैफियत
आधारभूत सुधारिएको (सुरक्षित) चर्पीको प्रयोग	सुधारिएको चर्पीमा पहूच (घरघुरी)	प्रतिशत	91	95	98	100				
	आधारभूत चर्पीमा पहूच (घरघुरी)	प्रतिशत								
	चर्पीको सफाइ तथा स्वच्छता	अवस्था	36	50	80	100				
	सबै परिवार बाट शौचालयको प्रयोग	अवस्था	86	90	95	100				
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हात धुने आनिबानि	साबुन पानी सहितको हात धुने स्थान भएका घरघुरी	प्रतिशत	29	50	80	100				
	महिनावारी स्वच्छताका सामग्री (स्यानिटरीप्याडर्ड.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन गर्ने घरघुरी	प्रतिशत	74	80	90	1000				Pad is available
	पुन प्रयोग गर्नस किने स्वच्छताका सामग्री सफा संगधुने तथा घाममा सुकाउने ज्ञान तथा अभ्यास भएका घरघुरी	प्रतिशत	९५	९९	१००					
सुरक्षित खानेपानी	क्लोरीनेटेड, उमालेको तथा रास्ट्रियमा पदण्ड सहितको खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरघुरी	प्रतिशत	३०	४०	७०	१००				
	खानेपानीको सुरक्षित भण्डारण (खानेपानी छोपेर राक्ने घरघुरी)	प्रतिशत	६९	८०	९०	१००				
	सुधारिएको स्रोत तथा व्यवस्थित खानेपानी योजना बाट खाने पानीको प्रयोग गर्ने घरघुरी	प्रतिशत	८८	९५	९८	१००				
खानाको स्वच्छता	भाडामा इनेस्थानभई सफा भाडाको प्रयोग गर्ने घरघुरी		५३	७०	९०	१००				
	सफा भान्सा	वर्तमान	८०भ	९०	१००					

		अवस्था								
	फलफुल तथा काचै खानेखाने कुरा सफा गरेर मात्र खाने गरेको	वर्तमान अवस्था	३४	७०	८०	१००				
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	घरभित्र र बाहिर सफा	वर्तमान अवस्था	९०	९५	१००					
	सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको बर्गिकरण गर्न अलग अलग खाडलको व्यवस्था गरेका घरधुरी	प्रतिशत	७	७०	८०	१००				
	घरपालुवा बस्तुको गोठ तथा खोरको उचित सरसफाइ तथा व्यवस्थापन	वर्तमान अवस्था	८०	९५	१००					
बातावरणीय सरसफाइ	फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित व्यवस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				
	ठोस तथा तरल फोहोरको उचित प्रविधि बाट व्यवस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				
	करेसाबारी तथा हरियाली रहेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				

प्रमुख सूचक	क्रियाकलाप		नेतृत्व	सहयोग/ समन्वय	समयावधि							कैफियत
					२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	
आधारभूत र सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीको प्रयोग विकास	सबैबस्ती /टोलमा सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ कार्यदलगठन तथा परिचालन		वडा/ वासइकाई	पालिका,विद्यालय, स्वास्थ्यसंस्था								
	शौचालयका विभिन्न प्राविधिक बिकल्पको बारेमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत मिस्त्रीहरूलाई तालिम तथासी पस्तरोन्नति		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	शौचालय नभएका घरहरूमा शौचालय निर्माण तथा सुधार को कार्य		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	शौचालय बनाउन नसक्ने अतिगरीब घरहरूको पहिचान तथा बाह्यसामग्री कोसहयोग		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	प्रयोगकर्ता मैत्री शौचालयको विकल्पको पैरवी र बजारको बिस्तार	वडा/ वासइकाई								वडा/ वासइकाई		
	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक		वडा/ वासइकाई									
	माग बृद्धि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि		वडा/ वासइकाई									
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन		वडा/ वासइकाई									
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन											
	आम संचार माध्यमको परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	युवा क्लब , बाला क्लब तथा विद्यालय परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक		वडा/ वासइकाई									
	सरसफाइप्रवर्धनकोअवस्थाबुझ्नस्थानीयतहबाट अनुगमन		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	स्कुल सुधार योजनामा सरसफाई र स्वच्छता लाइ पनि समाहित गर्ने		वडा/ वासइकाई									

व्यक्तिगत सरसफाई तथा हातधुने आनिबानि	वडा बास सिसि , पालिका बास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक												
	माग वृद्धि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , विभिन्न समुहमा छलफल आदि												
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन												
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन												
	आम संचार माध्यमको परिचालन	वडा/ वासइकाई											
	युवा क्लब , बाला क्लब तथा विद्यालय परिचालन												
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन												
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन												
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक												
	घरघरमाहातधुनेस्थाननिर्माणतथाप्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	प्रयोग गरिएका महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीको व्यवस्थापनको लागि नजिकै फोहोर विसर्जनको लागिखाडलको व्यवस्था गर्ने रप्रायोग गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	पुनःप्रयोग गर्न मिल्ने स्यानिटरी प्याड धुनेतथा घाममा सुकाउन प्रोत्साह नगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	हातधुने अभ्यासको प्रदर्शन, स्यानिटरी प्याडको प्रयोग तथा सफाई सम्बन्धमा अन्तरक्रिया, सम्बाद	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
सुरक्षित खानेपानी	वडा बास सिसि , पालिका बास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक												
	माग वृद्धि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , विभिन्न समुहमा छलफल आदि	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन												
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन												

	आम संचार माध्यमको परिचालन												
	युवा क्लब , बाला क्लब तथा विद्यालय परिचालन												
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन												
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन												
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक												
	सबैघरपरिवारलेक्लोरिनेटेडखानेपानीकोप्रयोगगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	सफा तथा सुरक्षित खानेपानी आपूर्तिको लागि नियमित रुपमा खानेपानीका संरचनाको अबलोकन, मर्मत, सम्भारगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	घरधुरी तहमा खानेपानीको सुरक्षित भण्डारणको लागि अभिमुखीकरण तथा अभ्यास	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धमा प्रत्येक ६/६ महिनामा घरायसी तहमा खानेपानीको अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग रस्वास्थ्य सम्बन्धमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम आयोजना गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय										
खानाकोस्वच्छता	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक												
	माग बृद्धि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , विभिन्न समुहमा छलफल आदि												
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन												
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन												
	आम संचार माध्यमको परिचालन												
	युवा क्लब , बाला क्लब तथा विद्यालय परिचालन												
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन												
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन												

	विकास साझेदार निकायसंग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक											
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	खानाको स्वच्छता विषयमा समुदाय तहमा अभिमुखीकरण/ तालिम	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	समुदाय स्तरमा खानाका विभिन्न परिकार बनाउने, स्वच्छरूपमा परिकार निर्माण तथा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा छलफल तथा तालिमको व्यवस्थापन/ आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
	नियमित तथा दैनिकरूपमा भान्साको सफाइ गर्नेसम्बन्धमा उत्प्रेरणा तथा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
घरायसीतथासं स्थागतसरसफा इ	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन											
	युवा क्लब , बाला क्लब तथा विद्यालय परिचालन											
	नियमित रूपमा घरआँगनको सफाइ गर्ने विषयमा अभिमुखीकरण गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
	घरपालुवा बस्तुकोगोठको उचित व्यवस्थापन गर्ने/ नियमितसरसफाइ गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
	निजी क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
बातावरनियसर सफाइ	सामुदायिक परिचालनका क्रियाकलाप संचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धि तनिकाय									
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									
	भान्सा बाट निस्कने पानीलाई सुरक्षिततवरले नजिकैको करेसाबारी, करेसाबारी नभए पानी सोस्नेखाडलमा जोड्ने, तथा	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									

	नजिकैको फोहोर पानी संकलन गर्ने स्थानमा प्रवाह गर्ने हरेक समुदायमा कुहिनेर नकुहिनेफोहोरको उचित व्यवस्थापनको लागि अलगअलगखाडलको व्यवस्थापन तथा प्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरपरिसरमा बगैँचा तथा हरियालीको लागि उपयुक्तरुख, बिरुवाको व्यवस्थापन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	मानव मलमुत्र जन्य फोहोरको उचित व्यवस्थापनको लागि समुदाय स्तरमा दुई खाल्डे शौचालयको निर्माणतथासंचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसाजन्यलेदो व्यवस्थापन तथा मानवमल मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापनमा सम्बद्ध व्यक्ति तथा समुहलाई व्यवसायिक सुरक्षा सम्बन्धमा तालिम तथा आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसजन्य लेदो व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि निर्माण गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनाका लागि उचित जमिनको पहिचान गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण तथा संचालनका लागि आवश्यक समन्वय गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पालिका तहमा पूर्णसरसफाइ सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा तालीमको आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
पूर्णसरसफाइउ न्मुखबस्तीतथा पालिकाबिकास	समुदायस्तरमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्ण सरसफाइका सूचक अनुसार र कार्य योजना अनुसार कार्यान्वयन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्ण सरसफाइका सूचकमा आधारित भएर घरधुरी तथासमुदायस्तरमा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्ण सरसफाइका प्रमुखसूचकहरु प्रभावकारिरूपमा पुराभएका हरेक समुदायका एक/एकसंरचनालाई उत्प्रेरणा स्वरूप पुरस्कृत गर्ने (शौचालय,हातधुनेस्थान,खानेपानीको धारा, राम्रोभान्सा, घरआँगन, वातावरणीय सरसफाइ)	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

पूर्णसरसफाई उन्मुख घर तथा समुदायलाई प्रमाणीकरण गर्ने	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									

६. पूर्ण सरसफाई सम्बन्धि नतिजा प्राप्तिको लागि कार्ययोजना:

प्रमुखसूचक	क्रियाकलाप	नेतृत्व	सहयोग/ समन्वय	समयावधि							कैफियत
				२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	
				८१/८२	८२/८३	८३/८४	८४/८५	८५/८६	८६/८७	८७/८८	
आधारभूतसुधारिएको (सुरक्षित) चर्पीको प्रयोग	सवैवस्ती/टोलमा सरसफाई तथा पूर्ण सरसफाई कार्यदल गठन तथा परिचालन	वडा/ वासङ्काई	पालिका, विद्यालय, स्वास्थ्यसंस्था								
	शौचालयका विभिन्न प्राविधिक विकल्पको बारेमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत मिस्त्रीहरूलाई तालिम तथा सीप स्तरोन्नति	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय	२५							
	शौचालय नभएका घरहरूमा शौचालय निर्माण तथा सुधारको कार्य	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	शौचालय बनाउन नसकेकातिर घरहरूको पहिचान तथा बाह्य सामग्रीको सहयोग	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सरसफाई प्रवर्धनको अवस्था बुझ्न स्थानीय तहबाट अनुगमन	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	दिसा जन्य लेदो व्यवस्थापनका लागि रणनीतिक कार्ययोजना तयार गर्ने	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	दिसा जन्य लेदो व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त स्थानको व्यवस्थापन गर्ने	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
व्यक्तिगत सरसफाई तथा हात धुने आ	घरघरमा हात धुने स्थान निर्माण तथा प्रयोग	वडा/ वासङ्काई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

निबानि	प्रयोगगरिएका महिनावारीस्वच्छताकासामग्रीकोव्यवस्थापनकोलागि नजिकैफोहोरविसर्जनकोलागिखाडलकोव्यवस्थागर्नेप्रायोगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पुनप्रयोगगर्नमिल्नेस्यानिटरीप्याडधुनेतथाघाममासुकाउनप्रोत्साहनगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हातधुनेअभ्यासकोप्रदर्शन, स्यानिटरीप्याडकोप्रयोगतथासफाइसम्बन्धमाअन्तरक्रिया, सम्बाद	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
सुरक्षितखानेपानी	घरघरमाहातधुनेस्थाननिर्माणतथाप्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	प्रयोगगरिएका महिनावारीस्वच्छताकासामग्रीकोव्यवस्थापनकोलागि नजिकैफोहोरविसर्जनकोलागिखाडलकोव्यवस्थागर्नेप्रायोगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पुनप्रयोगगर्नमिल्नेस्यानिटरीप्याडधुनेतथाघाममासुकाउनप्रोत्साहनगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हातधुनेअभ्यासकोप्रदर्शन, स्यानिटरीप्याडकोप्रयोगतथासफाइसम्बन्धमाअन्तरक्रिया, सम्बाद	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हात धुने स्थान निर्माणको लागि गरिब घरधुरीलाई सामाग्री वितरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरेलु प्याड निर्माण सम्बन्धि सबै वडामा तालिम सञ्चालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
खानाकोस्वच्छता	खानाकोस्वच्छताविषयमासमुदायतहमाअभिमुखीकरण/ तालिम	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	समुदायस्तरमाखानाकाविभिन्नपरिकारबनाउने, स्वच्छरूपमापरिकारनिर्माणतथाप्रयोगगर्नेसम्बन्धमाछलफलतथातालिमकोव्यवस्थापन/ आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	नियमिततथादैनिकरूपमाभान्साकोसफाइगर्नेसम्बन्धमाउत्प्रेरणातथा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	नेपाल सरकार खाद्यन्न गुणस्तर मापदण्ड अनुसार बजार अनुगमनको व्यवस्थापन गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								

घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	नियमित रूपमा घर आँगनको सफाइ गर्ने विषयमा अभिमुखीकरण गर्ने	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घरपालुवा बस्तुको गोठको उचित व्यवस्थापन गर्ने/नियमित सरसफाइ गर्ने	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
वातावरणीय सरसफाइ	भान्साबाट निस्कने पानीलाई सुरक्षित तवरले नजिकैको करेसाबारी, करेसाबारी नभए पानी सोस्ने खाडलमा जोड्ने, तथानजिकैको फोहोर पानी संकलन गर्ने स्थानमा प्रवाह गर्ने	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	हरेक समुदायमा कुहिने र नकुहिने फोहोरको उचित व्यवस्थापनको लागि अलग अलग खाडलको व्यवस्थापन तथा प्रयोग	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घर परिसरमा बगैचा तथा हरियालीको लागि उपयुक्त रुख, बिरुवाको व्यवस्थापन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	मानव मलमूत्रजन्य फोहोरको उचित व्यवस्थापनको लागि समुदाय स्तरमा दुई खाल्डे शौचालयको निर्माण तथा संचालन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	दिसा जन्य लेदो व्यवस्थापन तथा मानव मलमूत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन मासम्बद्ध व्यक्ति तथा समुहलाई व्यवसायिक सुरक्षा सम्बन्धमा तालिम तथा आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	खाने पानी तथा सरसफाई उपभोक्ता परिचालन गर्ने	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	टोल विकास संस्थाहरु परिचालन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	आमा समूह परिचालन महिला स्वयंसेविका परिचालन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	विभिन्न कार्यदल गठन तथा परिचालन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	विद्यालय शिक्षक विभिन्न राजनैतिक दल सामाजिक अगुवा परिचालन	वडा/वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

पूर्णसरसफाइउन्मुख बस्ती तथापालिका का विकास	पालिकातहमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरणतथातालीमकोआ योजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	समुदायस्तरमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइकासूचकअनुसारकार्ययोजनाअनुसारकार्यान्वयन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइकासूचकमाआधारितभएरघरधुरीतथासमुदायस्तरमाअनु गमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइकाप्रमुखसूचकहरुप्रभावकारीरूपमापुराभएकाहरेकसमुदा यकाएक/एकसंरचनालाइउत्प्रेरणास्वरूपपुरस्कृतगर्ने (शौचालय,हातधुनेस्थान,खानेपानीकोधारा, राम्रोभान्सा, घरआँगन, वातावरनियसरसफाइ)	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइउन्मुखघरतथासमुदायलाइप्रमाणीकरणगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								

७. आन्तरिक तथा बाह्यश्रोत पहिचान तथा परिचालन

आन्तरिक स्रोतसाधन:

पालिकाले सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाइ र पूर्णसरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तव्य हासिल गर्नको लागि अधिकतम रूपमा आन्तरिक स्रोतसाधनको उपयोग गर्ने छ। आन्तरिक तर्फ देहाय बमोजिमका स्रोतसाधन रहेका छन्

मानव स्रोतसाधन: पालिकाले पालिका अन्तर्गत कार्यरत सबैकर्मचारीका लागि अधिकतम रूपमा सरसफाइ स्वच्छता प्रवर्धन र पूर्ण सरसफाइ तर्फ उन्मुख गर्ने बाटो मा परिचालन गर्नेछ। समय समयमा कर्मचारीका लागि सरसफाइ, पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि तालिम आयोजना गर्नेछ साथै आवश्यकता अनुसार समुदाय बीच सिकाइ आदान प्रदानको लागि क्रियाकलाप संचालन गर्ने छ।

आर्थिक स्रोतसाधन: पालिकाले प्राप्त गर्ने साथै पालिकाको आन्तरिक आय बाट पूर्ण सरसफाइको लागि शौचालयको निर्माण तथा सुधार, खानेपानी आयोजनाको निर्माण, सुधारतथाप्रभावकारी संचालन, आनीबानी विकास सम्बन्धि क्रियाकलाप संचालन, घरायसी तथा वातावरणीय सरसफाइको लागि बजेटको विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने छ।

बाह्य स्रोतसाधन:

सुरक्षित व्यवस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तव्य हासिल गर्नको लागिपालिका स्तर तथा अन्य स्थानमा कार्यरत निकायहरु कोपहिचान तथा दातृनिकाय संगको समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यक्रम संचालनको व्यवस्था मिलाइने छ।

पालिकाले यस क्षेत्रको विकास तथा पूर्ण सरसफाइ संगलक्ष्य हासिल गर्नको लागिदेहाय बमोजिमले आर्थिक श्रोतसाधनको विनियोजन गर्ने छ।

स्रोत	आ.ब. (रु. लाखमा)					
	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०
आन्तरिक	4,500,000	1,100,000	5,000,000			
बाह्यस्रोत	9,334,000	31,567,500	1,500,000			
सामुदायिक	1,383,400	3,545,000	2,000,000			
जम्मा	15,217,400	36,212,500	220,000,000			

८. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा सम्बद्ध निकायहरु र समन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र पालिकाले यसक्षेत्रको समन्वयात्मक तथा प्रभावकारी विकासको लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय, विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय निकायको पहिचान गरी समन्वय तथा सहकार्यमा कार्य अगाडि बढाइनेछ। विशेष गरी सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ संग सम्बन्धित लक्ष्य हासिल गर्नको लागि सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्धन, शौचालय निर्माण तथा सुधार, मानव मलमूत्र व्यवस्थापन संग सम्बन्धित संरचनाको निर्माण तथा व्यवस्थापन पक्ष लगायतका विषय क्षेत्रमा सहकार्य गरिने छ।

९. सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन

पालिकाले सुरक्षित तथा व्यवस्थित रूपमा व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइ र पूर्णसरसफाइको समन्वयात्मक रूपमा प्रभावकारी रूपमा संचालन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिलगर्नको लागि कार्यक्षेत्रम नियमितरूपमा सुपरिवेक्षण गर्ने छ। साथै अनुगमन र मूल्यांकन पद्धतिलाई स्थानीयतहको अनुगमन तथा मूल्यांकन पद्धति अनुसारनै उपाध्यक्ष/उपप्रमुखको संयोजनमा अगाडि बढाइनेछ।